

JAN NILSSON

HEMSKHETER

QVILLE, SVENNEBY OCH BOTTNA

NÅGRA UTVALDA BROTT BEGÅNGNA
MELLAN ÅREN
1850 OCH 1900
I QVILLE HÄRAD BOHUSLÄN

Källmaterial

5

VÅLLANDE TILL ANNANS DÖD

BEGÅNGET: 1860 - 1861

GÄRNINGSMAN: HEMMANSÄGARE MAGNUS ANDERSSON I
WIDINGEN

Utdrag ur domboken från Qville Häradsrätt. Innehåller alla ingående handlingar i aktuella mål.

Själva protokollsanteckningarna i domboken har vit bakgrund.

Till protokollet bilagda handlingar har grå bakgrund.

Originalhandlingarna kan till vissa delar vara svåra att tyda. Dels kan det bero på bläckfläckar, bortrivet papper eller att inbindningen av domboken gjorts så att ena kanten av en handling blivit "osynlig". Renskrift av texterna har gjorts så långt det är möjligt. Där texten ej kunnat tolkats, har ett frågetecken angetts.

Varje protokoll eller handling inleds med ett id-nr, ex. (v278495.b12480.s2469). Detta nr är ett id som används av företaget ARKIV DIGITAL, när de katalogiserar och lägger ut materialet på internet. Du kan själv, med hjälp av detta id, söka fram aktuellt material på internet, men du måste då prenumerera på tjänsten. En sådan prenumeration kan lösas direkt på ARKIV DIGITALS hemsida.

Dessa rättegångar finns även beskrivna i boken "Hemskheter i Qville, Svenneby och Bottna.

Trevlig läsning

Jan Nilsson, författare

5 VÅLLANDE TILL ANNANS DÖD

BEGÅNGET: 1860 - 1861
GÄRNINGSMAN: HEMMANSÄGARE MAGNUS ANDERSSON I
WIDINGEN

v278242.b2510

1861 den 5 Juni

No 32

Å Magnus Andersson i Vidingen har KronoLänsmannen A Pettersson till tinget utfärdat följande stämning:

Bil. N. No 32

och har KronoLänsmannen tillika inkallat Magnus Anderssons hustru Anna Brita Eriksdotter för att ansvara, i mån af förekommande bevisning, för delaktighet i den emot mennen angifna förbrytelse.

Åtalet fullföljes af tillförordnad Länsmän J. V. P. Ahlenius; och äro båda de tilltalade personligen tillstädes.

Åkl förmåler: att sedan Pastors Embetet i Qville församling, på grund af ingångna underrättelser att Pantzars död skulle hafva vållats af vanvård och våld, utfordrat Länsmannen Pettersson att derom anställa närmare undersökning, och t.f. Länsm J. V. P. Ahlenius i anledning häraf å femte dagen efter Pantzars död eller d. 13 Maj med biträde af förre Nämndemannen Anders Larsson i Krokbräcke anställt besiktning å Pantzars lik samt dettas utmärklade beskaffenhet och några å kroppen iakttagne yttre skador ansetts gifva stöd åt Pastors Embetets förmodadan om dödsorsaken, anmodade Länsm. Pettersson i skrifvelse samma dag Provincial Läkaren Medicine Doktorn o Chirugie Magistern Herr G. Lundgren att verkställa obduktion å liket för utrönande af hvad som vållat döden hvarefter Provincial Läkaren d. 21 Maj förrättade obduktionen; och ingifver åkl öfver liköppningen följande protokoll, hvarå Prov. Läkaren äfven tecknat sin attest, som här nedan finnes intagen:

/Bil. O. No 32/

Sedan åkl vidare andragit detsamma, som uti obduktionsprotokollet förekommer ang. Pantzars inackordering hos tilltalade Magnus Andersson på ett år ifrån den i sistl November för 37 Rd Rmt samt om Pantzars sinnestillstånd och sinnelag, höres de tilltalade vid särskild företräden.

Magnus Andersson uppgifver sig vara född d 18 Maj 1802 på hemmanet Vidingen i Qville socken af Hemmansegaren Anders Andersson o h. h. Johanna Olsdotter - Magnus Andersson har i all sin tid varit boende i Qville socken och i nära 40 års tid egt sitt ännu innehafvande hemman 7/16 förmedlat

/Denna mantalspenning är i frågans sammanhang oförmedlad, ex 1/4 mantal. Om det av någon anledning befanns vara fel i mantalssättningen, eller gårdens avkastning inte verkligen var den tänkta, kunde mantalet förmedlas, dvs räknas om till en lägre siffra, ex 1/8 /

mantal Vidingen Kristens- och Östergårdarne - För 34 år sedan gifte han sig med sin ännu lefvande, ofvannämnde hustru, af hvilket äktenskap äro födda ännu lefvande 4 barn. Magnus Andersson befinner sig i bergade vilkor. Han har förut icke varit för brott tilltalad. Det om honom o.h.h. utfärdade prestbevis lyder sålunda:

/Bil. P. No 32/

Vidare andrager Magnus Andersson, det Elias Pantzar d. 1 sistl November inflyttade uti hans hus, sedan Magnus Andersson vid en af församlingens fattigvårds styrelse anställd entreprenad auktion åtagit sig att emot lägsta auktionsbudet 37 daler 75 öre rmt jemte det arbetsbiträde, som Pantzar kunde lemna, under ett års tid från berörde dag vårda, föda och kläda honom. Pantzar var fänig men icke våldsam. I fullgörande af anvisadt arbete var han temligen flitig. Under sitt vistande hos Magnus Andersson sysselsattes han med hackelseskärning, tröskning o hemtning af småbränsle. Han hade sitt sofställe uti en så kallad bordbänk soffä i det rum, der husbondsfolket och gårdens öfrige folk lågo. Hans mat var af slag, som husets öfrige innebyggare förtärde. Pantzar var, när han kom till Magnus Andersson, försedd med en omgång försvarliga arbetskläder, och af Magnus Andersson erhöill han en omgång helgdagskläder jemte en skjorta.

Anna Brita Eriksdotter, född d. 1 Okt 1796 på Hjelp Edsten af en Hemmanegare derstädes vid namn Erik och h.h. Anna, säger att hon i all sin tid vistats i Qville socken. Hon gifte sig vid 18 års ålder med Hemmansägaren Olaus Andersson i Lushed, som åtta år derefter afled, barnlös; och vid 29 års ålder omgifte hon sig med sin nuvarande man Magnus Andersson. Anna Brita Eriksdotter försäkrar att hon icke eger någon kännedom om vanvård eller misshandling af Pantzar, å tillägger, att hon, såsom nästan blind, icke sjelf sköter hushållet, utan att detta sistl höst och vinter förestås af en legd person Inger Helena Jonsdotter.

Följande vittnen framställas af åkl: Inger Helena Jonsdotter, Johannes Kjellstorp, Johannes Larsson Anders Andersson, Johannes Andersson o h.h. Brita Lisa Wallgren samt arbetsskarlen Alexander Persson, alla i Vidingen; och af tilltalade Magnus Andersson: Hans Hansson under Tegen och Olena Elisabeth Johannesdotter i Vidingen; hvarjemte Magnus Andersson

åberopar åkl vittne Alexander Persson.

Vid efterfågan om jäf förefinnes emot vittnena, inlemnar Magnus Andersson följande skrift:

/Bil G No 32/

hvarjemte Magnus Andersson muntligen anmärker mot vittnet Anders Andersson att denne är hans syskonbarn i skyldskap / släktskap/.

Öfver de gjorda jäfsinvändningarna meddelar HRn, efter öfverläggning, följande

Beslut

Som till vitne åberopade Anders Andersson i Vidingen är syskonbarn i skyldskap med tilltalade Magnus Andersson, finner HRn, med stöd af 17 Kap 7§ RB, jämförd med 13 Kap 1§ samma balk det den förre ej må i detta mål vittna, hvaremot Magnus Anderssons obestyrkta invändning emot vittnet Inger Helna Jonsdotter lemnas utan vidare afseende.

Som någon ytterligare jäfs anmärkning icke förekomma, få vittnena, med undantag af Anders Andersson, aflägga föreskrifven ed, uppå hvilken de, efter undfången påminnesle om densammas vigt, höras vid särskilda företräde och beätta:

1o/ Inger Helena Jonsdotter: att vt sistl höst och vinter ofta vistades i de tilltalades hus med icke förestått deras hushållning, hvilket ? ombesörjdes af deras doter Beata, 23 år gammal. I hushållningen biträdde likväl vt emellanåt Beata Magnusdotter. När Elias Pantzar först kom i de tilltalades hus, hade dessa ännu icke tröskat något af årets gröda, så att de ansågo sitt förråd af bröd icke utgöra mera, än som var behöfligt för dem sjelfva, hvarföre de genom dottern Beata lånade mjöl af vt Johannes Larsson för att baka tunnbröd åt Elias Pantzar; och ehuru Johannes Larsson vid nämnde mjöls utlemnande, efter hvad han sedermera sjelf sagt vittnet, upplyst att det var så dåligt att det icke dugde till bröd, emedan det var uppblandat med svingel, skall Beata Magnusdotter ej allenast hafva mottagit det, under yttrande att det skulle användas till en gris, utan deraf äfven bakat bröd åt Elias Pantzar, hvilken, när han deraf ätit, fått magplågor så att han skälfde i kroppen och kräktes; men huru länge Pantzar bespisades af nämnda bröd känner ej vittnet, och förmodat vittnet att de tilltalade varit af Beata underrättade, huru dåligt nämnda mjöl var. Pantzar som var fänig, förstod icke att säga till om mat, när han var hungrig, utan måste inkallas till måltiderna. I huset brukades såsom vanligt fyra måltider på dagen, men icke alla dagar fick Pantzar så många. Vt erinrar sig dagar, då Pantzar sändes till utmarken att valla fåren och icke fick det någaste att äta före middagen. Då emellanåt hände att vt i Beata Magnusdotters ställe hade hand om hushållet, gaf vt tillräcklig föda åt Pantzar, men sedan Beata omkring Kyndelsmäsotiden yttrat missnöje öfver vitnets frikostighet mot Pantzar, befattade sig vt ej vidare med att gifva honom mat. Pantzar fick under hela vintern hufvudsakligen icke annan ? mat, än sönderbrutet tunnbröd, upplöst i vatten, som stått på mäs, hvilken föda gafs honom af Beata Magnusdotter och äfven af vt flera gånger på Beatas tillsägelse. Deremellan bespisades Elias Pantzar med vattenvälling eller då icke mjölk fanns i huset, uppkokat mjöl o vatten. Ingen af öfriga husfolket undfågnades med vattenvälling eller med den beskrifna tillredningen på mäskvattnet. För husbondefolket var det icke okänt, att Pantzar bespisades på nyss nämnda sätt.

De kläder som Pantzar egde, då han kom i Magnus Anderssons hus voro hela o goda, begagnades icke af honom derstädes annat än emellanåt på Söndagarne, utan voro upphängda på en vind, och nyttjade Pantzar i stället kläder som han fått af Magnus Andersson; men emedan dessa sistnämnda voro gamla, gingo de ofta sönder, och då husbondefolket icke visade angelägenhet, att laga dem, måste Pantzar ofta under kallt väder gå ute med söndriga kläder, så att kroppen delvis var bar. Vittnet hörde Magnus Andersson förbjuda Pantzar att begagna de bättre kläder som denne vid sin ditkomst medhaft, och Beata Magnusdotter sade, att Pantzar icke kunde få begagna nyss omförmälda kläder, emedan dessa skulle vara lika goda när försäljningsåret vore slut. - Pantzar hade äfven, när han kom i Magnus Anderssons hus, ett par stöflar, men vt såg honom aldrig begagna dessa utan nyttjade han till fotbeklädnad halfstrumpor af linne, skaft af ylle och trädtofflor, dessa sistnämnda likväl så små att han icke kunde sätta hela foten i dem - Den sjukdom, hvaruti Pantzar dog, började söndagen den 5 Maj, hvilken dag såväl som Måndags förmiddagen han likväl ej voro angripen, än att han låg påklädd å en soffa i den dagliga stugan. Måndagskvällen, då vt kommit från Fjellbacka, befanns Pantzar ligga under ett täcke ute i en halmlada, oaktadt vädet var mycket kallt och blåsig; och har vt hört af vittnet Britta Lisa Wallgren, att tilltalade Anna Brita Eriksdotter förbjudit Pantzar att ligga inne i stugan, emedan han under sjukdomen ej kunde hålla sig snygg. På föreställning af vt att, om Pantzar doge, det kunde blifva "galet" för Magnus Andersson att hafva låtit en sjuk ligga i ett uthus, kallade Magnus Andersson honom in utur ladan, hvarefter han blef liggande i stugan till sin död. Under sjukdomen erhöll Pantzar ordentligt lagad mat af samma slag, som husfolket, utom onsdagskvällen eller sista aftonen han lefde, då Beata Magnusdotter gaf honom sådan tillblandning af tunnbröd och mäskvatten, som vt förut omtalat. Någon läkarhjälp söktes ej åt Pantzar, men han klagade ej heller öfver något lidande. Thorsdagsmorgonen hade vt intagit frisk halm, för att bereda honom en mjukare bädd, och när Pantzar, som då redan, i följd af sjukdomens tilltagande, började yra, icke hörsammade vts tillsägelse att stiga upp, medan vt bäddade åt honom, skulle Magnus Andersson hjälpa vt att få honom utur bordbänken, hvilket Magnus Andersson likväl gjorde på det omenskliga sätt, att han sparkade honom ett par gånger på låret med sina trädtofflor och derefter, när Pantzar ändock icke steg upp, drog honom vårdslöst ur bänken ned på golvet, hvarest Pantzar blef liggande under bäddningen. När denna var gjord, steg Pantzar sjelf upp men var så yr, att han raglade mot en dörr, der han ramlade omkull, hvarefter Magnus Andersson förde honom tillbaka till bänken, hvilket likväl ej heller skedde med aktsamhet; och anser vt att smärre sår, som läkaren anmärkt på Pantzers lik, tillkommit dels af hans fall vid dörren, dels af Magnus Anderssons förfarande vid hans dragande ur bänken och förande dit tillbaka.

Uppläst och vidkändt

2o/ Johannes Andersson: att vt o dess hustru den 15 sisl April inflyttade i de tilltalades hus, der de sedermera bebodde en kammare inför dagliga stugan; Vt såg Elias Pantzar i allmänhet icke bekomma någon annan föda än tunnbröd, uppblötdt uti mäskvatten,. Blott emellanåt erbjöds han kokad mat samt sill och bröd. Hans klädsel var otillräcklig emot årstiden. Sista Måndagen Pantzar lefde hörde vt att tilltalade Anna Brita Eriksdotter framemot middagen tillsade honom att gå ut i ladan o lägga sig, o förblef han der till dess Magnus Andersson fram emot qvällen kallade honom in i stugan.
Uppläst och vidkändt.

3o/ Anna Lisa Wallgren (hustru till vittne No 2) att under den tid vt och dess mor bott i de tilltalades hus, bestod Pantzars vanliga utspisning: till frukost, afton vard och qväll af sönderbrutet tunnbröd upplöst uti vatten som varit stående på mäsk och hvaruti någon gång tillsattes litet dricka, hvarjemte han understundom erhöill en bit bröd af råg eller korn, äfvensom något sill och till frukosten någon gång äfven kaffe; samt till middag, af mjölkvälling o sill med bröd, utom första veckan då mjölk icke fanns i huset, hvarunder hans middag bestod af samma slg, som de öfriga måltiderna. Tilltalade Anna Brita Eriksdotter var den som oftast gaf honom födan. Pantzar var otillräckligt klädd emot årstidernas stränghet. Vittnet hörde icke Pantzar under sin sista sjukdom klaga öfver något lidanade. Måndags förmiddagen den 6 Maj då Pantzar redan var sjuk, tillsade Anna Brita Eriksdotter honom att gå och lägga sig i ett uthus, emedan hon väntade att par fremmande karlar; och gick han derefter i hästeladan medtagande sin tröja o ett täcke. På middagen bar vt till honom mjölkvälling, eftger begäran af Beata Magnusdotter; och nämnde Pantzar då att han ej frös i ladan, der han qvarblef hela eftermiddagen.
Uppläst och vidkändt.

4o/ Johannes Kjellstorp: att vt under detta års vår ofta såg Pantzar ute, dels vallande får dels arbetande i jorden, och funnit honom vara så illa klädd, att vt uttrycker sig det han var naken; och en gång när vt frågade honom, om han icke hade bättre kläder, uppgaf han, att han hade både rock och stöflar, men att han ej finge begagna dem för Magnus Andersson. Hurudan den föda varit som, Pantzar erhöillit, känner icke vittnet.
Uppläst och vidkändt.

5o/ Johannes Larsson: att vt detta års vår många gånger sett Pantzar under arbete uti i fria luften mycket illa klädd emot årstiden, särdeles emot slutet, då kläderna tillika voro mycket trasiga; och klagade han ofta att han frös, en gång, tillika yttrande, att han hade en rock men ej finge nyttja den för "Ola", med hvilken benämning vt tror han menade sin husbonde. Vt såg honom en söndag vara klädd i rock o byxor af god beskaffenhet, hvilket anföres till bekräftelse på Pantzars uppgift att han hade egna kläder, som kunnat skydda honom emot köld. Pantzar erhöill flera ggr mat hos vt, men första ggn ville han till en början icke äta, af tillkännagifven fruktan för bannor af sitt husbonde folk. Han åt med sådan glupshet, att vts hustru första ggn blef förskräckt för honom och trodde, att han skulle sätta maten i halsen. Sistlidne höst lånade de tilltalade vittnet en gång bröd och en gång omkring ett pund hafremjöl, hvilket det sistnämnda var uppblandat med svingel, så att det ej var nyttigt till människoföda, hvarom vt äfvenmeddelade de tilltalades dotter hvilken var den, som hemtade varorna; och förklarade dervid Beata att mjölet skulle användas till en gris. Vt bjöd Beata bättre mjöl, men hon ville icke hafva derutaf.
Uppläst och vidkändt.

6o/ Alexander Persson: att den 6 sisl Maj, då vt kom på arbete hos de tilltalade, var Pantzar sjuk o låg på en soffa. När vt på middagen inkom från arbetet, var Pantzar utgången i en lada, der han blef liggande hela eftermiddagen oaktadt det var ganska kallt o såväl vt som tilltalade Magnus Andersson uppmanade honom att vända tillbaka in i stugan. På qvällen måste Magnus Andersson med våld föra honom utur ladan.
Uppläst och vidkändt.

Lika med Inger Helena Jonsdotter intyga öfriga vittnen att Pantzar var fänig.
Uppläst och vidkändt.

7o/ Hans Hansson: att Pantzar för 3 a 4 år sedan var såsom rotehjon hos vt ett år. Han var så oaktsam om sina kläder, att två eller tre dagar efter det de blifvit lagade, voro de åter söndriga och ibland äfven före.
Uppläst och vidkändt.

8o/ Olena Elisabeth Johannesdotter, åberopa att intyga det Pantzar ännu emot slutet af sin lefnad icke varit maktlös af svält, intygar, att han sisl vår såg Pantzar arbeta med jordhackning och en gång ett långt stycke bära en säck med vid pass en fjerdedels tunna säd.
Uppläst och vidkändt.

På Åklagarens begäran få nedan uppräknade ytterligare vittnen, emot hvilka ej ågon jäfsanledning förekomma, svärja enl 17 Kap 16§ RB, hvarefteroch sedan HRn påmint om edgångens vigt, Vittnena höres i hvarandra frånvarande och berätta:

9o/ Arrendatoren Carl August Granström på Berg, att Pantzar för 7 eller 8 år sedan var såsom rotehjon hos vt och derunder väl icke med en möjlig aktsamhet vårdade sina kläder, men ej heller förstörde den med illvilja. Han var redan då fänig till den grad att han icke visste begära mat, då han var hungrig, och, när han fick mat, stundom åt mera, än hvad nyttigt var.
Uppläst och vidkändt.

10o/ Carl Johan Rudeberg under Askeröd: att Pantzar de fem sista åren intill sistl höst, med undantag af ett ett år, varit fattigvårdsstyrelsen inackorderad hos vittnet och att vt derunder aldrig förmärkt, det han af illvilja slitit sönder sina kläder. Uppläst och vidkändt.

Af Åkl vittnen begära följande ersättning:

No 1 Inger Helena Jonsdotter: för 1/2 mils väg och 2 dagars hinder;

No 2 Johannes Andersson och h.h. vt No 3 Anna Lisa Wallgren. För 1/2 mils väg och en dags hinder

No 4 Johannes Kjellstorp: för 1/2 mils väg och en dags hinder.

No 6 Alexander Persson: för 1/2 mils väg och 2 dagars hinder.

Vt No 10. Carl Johan Rudeberg andrager att han och hans hustru Kristina Svensdotter samt Maria Andersdotter i Klingseröd blifvit till tinget inkallade at tilltalade Magnus Andersson för att vitna i denna sak och att alla tre i anledning deraf iakttagit inställelse vid allmänna uppropet sistl dag, för att hvilken dag HRn utsatt till ransakningens företagande, som innevarande dag; och sedan Kristina Svensdotter samt Maria Andersdotter visat sig jämväl vara tillstädes, fordra de samtliga vedergällning för 3/4 mils väg och 2 dagars hinder.

Vt No 8 Olena Elisabeth Johannesdotter äskar jämväl godtgörelse, för 1/2 mils väg och en dags tidsspillan.

Åklagaren vill hafva målet uppskjutet, för att få höra de tilltalades dotter Beata; och tilltalade Magnus Andersson anhåller äfven om uppskof för nya vitnens framställande hvarjemte Magnus Andersson begär att mot lösen erhålla del af protokollet.

Beslut

afsagdt den 10 September 1861 (Se Nr 58)

v278242.b3080

No 58

Forts af Nr 32

Beslut

Med bifall till Åklagarens och de tilltalades anhållan uppskjuter HRn målet till andra rättegångsdagen af nästa lagtima, då de hafva åter infinna sig, de sednare vid äfventyr af hemtning på egen bekostnad; och skola åkl då hafva inkallat Beata Magnusdotter, samt de tilltalade medhafva de ytterligare vitnen, som de vilja begagna, eller bevis om desses lagliga inkallande; kommande ransakningens afslutande ej att uppehållas, ifall de tilltalade försumma sina vitnes framställande.

de tilltalade förpligtas godtgöra med nedannämnda belopp dem bland deras åberopade vitnen, som fordrat godtgörelse för ?, nemligen: Carl Johan Rudeberg och hans hustru Kristina Svensdotter under Askeröd tillsammans med Sju Rdr, Maria Andersdotter i Klingseröd med Tre Rdr och Olena Elisabeth Johannesdotter i Widingen med En Rdr 50 öre Rmt, så ock att till vittne, som ej kan utfå vedergällningen, utan att lösa transumt af Rättens beslut, samma lösen återgälda.

Äfven Åklagarens vitnes påfordran af godtgörelse skall HRn vid saken slutliga pröfning sig yttra.

v278242.b2450

Bil. N. No 32

Stämning

Magnus Andersson i Vidingen varder härmed kallad och stämd till inställelse vid nästa lagtima Ting med Qville Härad, som börjas på Rabbalshede den 4de instundande Juni, med påstående att lagligen ansvara för det han på ont vis omenskligen behandlat ett af honom å fattigauktion inropadt och nu aflidit, mindre vetande fattighjon Elias Panzar, hvarförutom yrkas att han måtte kännas skyldig ersätta den Medicolegala besigtningen å den döda kroppen och öfrige kostnader förorsakade genom detta hans omenskliga beteende.-

Stämningen lydes enligt lag.-

Qville den 22 Maj 1861

A. Pettersson

Ovanstående stämning är denna dag delgifven

Qville den 22 Maj 1861

G. Lundgren
Prov. Läkare

O.C Forsell
Lilla Jored

Bil. O. Nr 32**Obduktionsprotokoll**

År 1861 den 21 Maj förrättades af undertecknad, på anmodan af Herr Kommissarien A. Pettersson i Qville och Ordföranden i Socken Nämnden derstäder, A. Svensson, medico- legal besigtning och obduction å hastigt aflidne fattighjonet Elias Pantzar, boende hos och underhållen af Åboen Magnus Andersson å Widingen af Qville Socken.

Förrättningen skedde å sistnämnda ställe i närvaro af Herr v. Kommissarien J. W. P. Ahlenius, som förde protokollet, Kronorät-taren Andreas Eliasson och Åboen Johannes Kjellstorp, hvilka samfäddt intygade likets identitet.

I Species facti.

Fattighjonet Elias Pantzar, att döma efter utseendet omkring några och 40 år gammal inropades i November månad sistlidne år på entreprenadauktion för en årlig summa af 37 Rdr Rmt af åboen Magnus Andersson å Widingen. Fär nämnde summa skulle Magnus Andersson ordentligen kläda och föda Pantzar, hvilken dertill borde biträda vid arbete i den mån han kunde. Pantzar har allt ifrån barndomen varit till förståndet klen och mindre vetande, men alltid visat ett stilla, fogligt och medgörligt sinne-lag. Under den tid den aflidne vistats hos Magnus Andersson lärar han i alla hänseenden blifvit illa och omenskligt behandlad, samt oftast bespisa med födoämnen som mera anstått svin än menniskor. Söndagen den 5 Maj insjuknade Pantzar (huru sjukdomen förhållit sig vet hans omgifning alldeles intet att anförmäla) och afled den påföljande 9 dennes. Den aflidnes husbonde Magnus Andersson lärar allmänneligen vara känd såsom en elak och dålig menniska.

Ändamålet med förrättningen synes vara att utröna orsaken till Pantzars död.

Temperaturen sedan dödsdagen har varierat emellan 0 +10 (Celsius). Liket har sedan dödsdagen varit förvaradt, dels i en taklös källare, dels å logen. På sednare tiden inlagdt i en vanlig likkista.

II Yttre besigtning

Kroppen befanns liggande på ryggen i en likkista, iklädd en söndrig skjorta och några linnetrasor. Å högra armen, högra sidan af bröstet samt å båda benen finnes flera skrubbsår och excoiationer /hudavskrapningar/ i huden, hvilka dock ej visar någon djupare förändring, omkring desamma. Hela underlifvet och en del af venstra sidan företer en grönaktig färg; för öfrigt förefinnes icke några särdeles utvecklade likblånader, och ej heller kan någon synnerlig likstank förnimmas. Hufvudet beklätt med ljust hår, af medelmåttig tjocklek. Ansigtet i hög grad utmärgladt och infallet, kondkotorna utstående, kinderna tunna och infallna. Ögonlocken halfslutna, ögonen djupt liggande, infallna, fördunklade. Munnen öppen, gapande, underläppen crustabelagd /crusta=sårskorpa/; underkäken rörlig; tungan tillbakadragen; tänderna flertal carierade /karies=tandröta/. Halsen rörlig utan yttre skador. Bröstkorgens bildning ovanlig. Refbenen starkt markerade och framstående. Buken i hög grad infallen; dess främre vägg intryckt mot ryggraden. Stolgången slutet. Ryggraden oskadad. Extremiteterna böjliga; huden å händerna i hög grad skrynklig och smutsig. Hela kroppen i öfrigt nära skelettligt utmärglad. För öfrigt intet att anmärka.

III Inre besigtning

Hufvud svålen hel, men särdeles tunn och svår att aflossa från cranium. Hufudskålen likaledes hel, dess benbyggnad oregel-bunden, sutura sagittalis /Pilsöm, belägen i medianlinjen, mellan höger och vänster hjässben/ och protuberantia occipitalis /s k geniknolen som är en knöl på den nedre, bakre delen av kraniet/ visande en icke obetydlig sned riktning mot höger. Hårda hjernhinnan temligen löst förenad med cranium. Stora blodhållaren innehöll något coagulerad blod. Hårda hjernhinnan längs finns longitudinalis /den djupa springa/spricka/klyfta som delar upp stora hjärnans ovansida i en vä. och en hö. halva/ fast förenad med underliggande hinnor förmedelst större kärlförgraningar och fåtaliga, men starkt utbredda pachyoniska granulationer /franska inbuktningar från arachnoidea (spindelvävshinnan) in i hjärnsinus (venkanaler mellan den hårda hjernhinnans två skikt)/. På hjernans öfre yta synes å spridda fläckar emellan gyri /en vindling på hjärnbarken i hjärnans mellersta del/ smärre geléartade, vitgula lager, Mängden af gyri syntes ej på något anmärkningsvärt sätt minskad. Hjernhinnorna (de mjuka) å talrika fläckar synnerligast emellan främre och mellersta loberna, tydligt förtjockade. Hjernan något voluminös, dess på ytan gående vener teml. blodfulla. Hjernmassan något lös, dess blodhalt af vanlig mängd. Hjernkamrarna innehöllo en icke obetydlig mängd af en klar ferös vätska. Ådernäten små, dess bakre delar befunnos innehålla några få ärtstora cyster. Vid hjernans undre yta iaktogs intet af synnerlig vikt. Lilla hjernan, varolsbryggan och medulla oblongata /förlängda märgen/ befunnos till cinsistensen något lösa. Sinus transversa fyllda af blod och coagula. Vid hufvudsvålens botten intet att anmärka.

Fettets mängd under huden ovanligt ringa. Musklerna synnerligen klena; dess färg vanlig.

Vid svalgets och halsens organer intet att anmärka.

Båda lungsäckarna innehöllo hvardera omkring 6 - 8 matskedar sero-sanguinolent transudat /lättflytande blodblandad vätska/. Högra lungans nedre yta löst fästad vid angränsande organer förmedelst äldre bindvävsadharensen. Venstra lungans nedre lob likaledes sattvuxen med omgifvande delar genom temligen fasta bindväfsadharensen af, till större delen, äldre ursprung; dess pleura till färgen matt rödbrun, var i allmänhet förtjockad. Högra lungan och venstra lungans öfre lob hyperemiska, dess bronci innehöllo en ringa mängd catarrhalt sekret, i öfrigt friska. Venstra lungans nedre lob deremot svälld, tung; till cinsistensen skör, lös; till färgen rödbrun; vid snitt med knifven utan knastrande ljud: dess parenchym sönderflyter vid hårdare tryck till en tjock, rödbrun smörja, alla ur denna lob utskurna bitar sjunka ögonblickligen i vatten. Hjertsäcken utan utgjutning. Hjertat temligen stort; dess caviteter innehöllo något coagulerad blod; dess valvler och mynningar friska.

I bukkaviteten förefinnes en ringa mängd blodigt serum. Tarmarne små och i hög grad sammanfallna, liggande tätt vid bakre bukväggen. Lefvern stor, hyperemisk; gallblåsan liten, innehöll en mindre qvatitet gulaktig galla. Vid mjelten intet att anmärka. Magsäcken liten, innehöll några matskedar af en tunn, brunaktig vätska, dess slemhinna lös, hyperemisk, skrynklig, till

färgen rödbrun. Tunntarmarne innehöllo en mängd spolmaskar jemte gallfärgade, slemmiga massor. Groftarmen innehöll en ringa mängd faeces /avföring/, i hvilka hela korn förefinnes, till utseende liknande hästexcrementer; dess såväl som tunntarmens slemhinnor lös och hyperemisk, hela tarmkanalens lumen synbarligen förminskadt; dess väggar tunna och atrofierade /krympt, degenererad, tynad, förtvinad/.

Njurarna hyperemiska, friska. Urinblåsan utspänd och fylld af svagt rödbrun urin. För öfrigt fanns intet at vigt att anmärka vid kroppens öfriga, här onämnda organer.

Widingen som ofvan.

G. Lundgren.

Wittnen

J W P Ahlenius

Andreas Eliasson

Johannes Kjellstorp

Resumé.

Af ofvanstående protokoll inhemtas:

1. Att fattighjonet Elias Pantzar, enligt de närvarande vittnenas berättelser allt sedan han inflyttade i åboen Magnus Anderssons hus, derstädes blifvit misshandlad, illa och otillräckligt klädd samt till föda erhållit dåliga och skadliga födoämnen. Dessa uppgifter bestyrkes fullkomligt af såväl den yttre som inre besigtningen. De flerstädes å kroppen anträffade skrubbsår och excoriationerna gifva anledning att antaga, att han strax före sin död blifvit misshandlad och slagen. Kroppens i högsta grad utmärglade tillstånd i förening med de anmärkta förhållandena vid tarmkanalen ådagalägga såsom en omisskänlig sanning att Pantzar under en längre tid varit vanvårdad och utsatt för svält samt att han till största delen endast egt dåliga, om icke fullt otjenliga födoämnen att stilla sin hunger med. Inga af de förefunna patologiska förändringarna hvarken vid hjernhinnan eller i venstra lungan förmå i ringaste mån att förklara detta kroppens utmärglade tillstånd, såsom en deraf naturlig eller vanlig följd.

2. Den anmärkta snedheten i cranium synes härleda sig från ett i barnaåren erhållit svårare slag derstädes, hvilket ock bestyrkes af de lemnade uppgifterna om Pantzar. De vid hjernhinnorna förefunna förändringarna, påtagligen följd af denne yttre lesion, antyda en kronisk inflammation i desamma af sannolikt äldre ursprung.

3. De vid venstra lungans nedre lob anmärkta förändringarna antyder en derstädes kort före döden inträdd inflammationsprocess pleuropneumonia lobaris sinistra Ildi stadii, hvilken i sista hand kan antagas såsom orsak till Pantzars död. Dock synes det mig anmärkningsvärdt, att denna sjukdom, relativt så ringa utvecklad kunnat på så kort tid medföra dödlig utgång. Orsaken dertill måste derföre sökas i den afidnes före insjuknandet preexisterande, i hög grad aftärda och uttömda kroppskrafter.

Utlåtande.

Af hvad sålunda blifvit framställt synes att Elias Pantzar aflidit i lunginflammation (pneumonia lobaris sinistra stadii secundi), hvilken sjukdom sannolikt, och hvilken dödliga utgång påtagligen blifvit en följd af den svält, misshandling och vanvård, nämnde Pantzar rönt i Magnus Anderssons hus, hvilket allt ej allenast på aflagd embetsed intygas, utan ock med denna min edeliga förpligtelse: Så sant mig Gud hjelpe till lif och själ, bekräftas.

Qvistrum den 23 Maj 1861

G Lundgren

v278242.b2480

Bil P. No 32

Att Hemmansegaren i Widingen Norra Christensgård af Qville Socken, Magnus Andersson, född den 18 Maj 1802, samt dess hustru Anna Brita Ericsson, född den 1 Oktober 1796, hafva med svag Christendomskunskap haft tillträde till Herrans Natvard samt att de, oaktadt icke i hufvudslängden antecknade såsom för brott lagligen tilltalade likväl äro illa kända, warda härigenom intygadt.

Qville Prestgård den 31 Maj 1861

J H Holmqvist

Kyrkoherde

v278242.b2500

Bil. G Nr 32

Jag får ödmjukast anföra jäf mot vittnet Inger Helena Jonsdotter, såsom den hvilken gått i hushållet var dag och nästan lagat all den mat som blifvit förterd i mitt hus nu under ett halft års tid, då jag aldrig föreskrifvit eller delat henne i händerna, hvad eller huru möcke mat Rotehjonet skulle bestås, men som nu ingen oskyld har varit i huset torde det vara lätt för henne att neka här till, men omöjligt tyckes det vara för henne att neka till det hon varit i huset var dag samt haft sig bättre bekant än jag om huru möcke mat Rotehjonet erhölet; Och om saken förhåller sig så som den är föregifven, så måste hon kunna förstå att det var fråga om lifvet, och anmält sådant medan hjonet lefde, och icke då först när han var död; i följe här af är klart att hon haft del i föregifna behandlingen och efter min åsikt borde vara part och icke vittne, som och här än ytterligare tillkommer att hon är den enda som utspritt rykte härom, hvilket jag kan bevisa med flera vittne.

Vidingen d 3dje juni 1861

Magnus Andersson

v54a.b81.s8

Utdrag ur dödbok för Qville moderförsamling i Södra Vikornas prosteri, Bohuslän

1861 Maj 9 Hansson, Elias, fattighjon, skrifven u. Qville Westergård

(f. 1817-01-8)

v278242.b4280

1861 den 6 November

No 51

HRn företager åter ransakningsmålet angående Magnus Andersson i Widingen och hans hustru Anna Brita Eriksson, tilltalade för vållande till rotehjonet Elias Pantzars död, hvilket mål sednast förevarit på S T innevarande år och omförmäles i Nr af då förda Dombok.

Vice Länsmannen J P O Ahlenius anmäler sig ånyo såsom åklagare och att båda de tilltalade närvarande, hvarjemte infinner sig de båda sistnämndas dotter Beata Magnusdotter, hvilken blifvit inkallad, för att efter omständigheterna ansvara gemensamt med sina föräldrar för vållande till Pantzars död.

Magnus Andersson ingifver ett så lydande anförande:

bil. S.

Tilltalade Beata Magnusdotter, med hvars prestbetyg Åklagaren icke är försedd förklarar, att hon, under den tid Elias Pantzar var i hennes föräldrars hus, icke skötte hushållet derstädes, utan att detta var uppdraget åt vittnet Inger Helena Jonsdotter. Beata Magnusdotter märkte ej heller att Pantzar erhölet annan föda, än öfriga husfolket; och lika litet blef hon varse, att han gick otillräckligt klädd.

Åklagaren åberopar vittnen, Brita Gunnarsdotter i Vidingen, Johanna Olsdotter derstädes och Andreas Eriksson i Ödsmål, hvarjemte Åklagaren ånyo inkallat vittnet No 1 Inger Helena Jonsdotter, som förmäler sig hafva vidare upplysning att meddela.

Tilltalade Magnus Andersson medhafver och vittnen, Carolina Tollesdotter, Johanna Olsson, Carl Wing, Johannes Fredriksson och Oleana Andersdotter i Widingen.

Vid efterfrågan af jäf förekommer endast, att Åklagaren mot Carl Wing anmäler, att denne varit för stöld tilltalad här vid Rätten och blifvit med sådan bevisning besvrad, att han icke kunnat till saken fällas; förbehållande sig åklagaren mot Magnus Anderssons öfriga vittnen öppen jäfsrätt.

Med undantag af Carl Wing, hvilken HRn finner icke hafva sådan frejd att eden kan honom anförtröas och Inger Helen Jonsdotter som förut svurit, få de öfriga aflägga föreskrifven ed och om dess vigt mottaga påminnelse, hvarefter de höras vid säskilda företräden:

11o/ Inger Helena Gunnarsdotter (förut hörd under No 1), tillägger vid sitt förut afgifna vittnesmål, att flera gånger, då Elias Pantzar begärde mera mat, vägrade Beata Magnusdotter, som omhänderhade hushållet, att gifva honom något vidare. Likaledes hände vid flera tillfällen sådana tillfällen, att Magnus Andersson tillade, det Pantzar, om han ville hafva något mera, skulle få af en käpp, hvilken hotelse så förskräckte Pantzar, att han skyndade sig säga, det han icke ville hafva något mera. En gång mötte vittnet i förstugan Pantzar, som bad, att vittnet ville hjälpa honom mot Magnus Andersson; och då vittnet frågade, om Magnus Andersson slagit Pantzar, svarade han, att Magnus Andersson icke vore att tro. Vittnet såg icke Magnus Andersson bära hand på Pantzar, men Pantzar var mycket rädd för Magnus Andersson. Sista natten, Pantzar lefde, steg han upp för att försöka att komma ut på gården, för att kasta sitt vatten, men orkade icke längre än i förstugan, der hantillfredsställde sitt behof. Beata Magnusdotter blef så förtretad öfver denosnygghet, han derigenom förorsakade, att hon sade, det han icke mera skulle få ligga inne.

Uppläst och vidkändt.

12o/ Brita Gunnarsdotter i Vidingen, att Pantzar några gånger emot slutet af nästlidne vinter besökte vittnet, vid hvilka tillfällen han klagade, att han vore mycket svag och hans husbondefolk illa underhölle honom. Äfven nämnde han, att klagomål hos Länsmannen borde anföras, så att han kunde blifva inackorderad på annat ställe; och om Beata Magnusdotter sade han en gång, "att hon borde hafva spinnhus för de Joppesokor, hon gaf honom". Pantzar var vanligen högst illa klädd, så att blotta kroppen lyste på några ställen, hvarför han och ofta klagade att han frös. En gång bar han ett bättre rock, hvilken han sade vara hans egen. En gång hade Pantzar glömt sina trödtofflor ute i en backe, och då fick han en eftermiddag valla kreaturen, utan att hafva annat på fötterna än strumpor, ehuru det var ganska kallt. Uppläst och vidkändt.

13o/ Johanna Olsdotter i Vidingen, att vittnet, unde den tid Pantzar var hos Magnus Andersson, några dagar vistades der i huset, för att biträda vid brödbakning, hvarunder vittnet iakttog, att vittnet Inger Helena Jonsdotter manade godt för Pantzar, men att de tilltalade icke unnade honom tillräcklig föda. de dagar, vittnet tillbragte i huset, sköttes hushållet af Beata Magnusdotter. Uppläst och vidkändt.

14o/ Andreas Eriksson i Ödsmål, att, då vittnet en dag omkring medlet af sistlidne April månad råkade Pantzar, hvilken gick ute och vallade kreatur, klagade han öfver kölden och att han i allmänhet finge icke tillräcklig föda. Pantzar var klent klädd och klagade äfven att han frös. Uppläst och vidkändt

15o/ Carolina Tollesdotter har inga upplysningar att meddela.

16o/ Johanna Olsson i Vidingen, att vittnet åren 1855 och 1856 var ordförande i Qville Fattigvårdsstyrelse och af Pantzar dåvarande utseende dömes, det han då redan icke fått tillräcklig vård och föda på de ställen, hvarest han varit inackorderad. Uppläst och vidkändt.

17o/ Johanna Fredriksson i Vidingen, att vittnet sistlidne vinter såg Pantzar åtskilliga gånger och fann honom vanligen vara illa klädd. En Lördag då vittnet kom i Magnus Anderssons hus, satt Pantzar och åt sin qvällsvard, hvilken bestod af sill och vatten. Uppläst och vidkändt.

18o/ Olena Andersdotter i Widingen känner icke något, som kan röra detta mål. Uppläst och vidkändt.

Samtliga vittnen fordra ersättning, Andreas Eriksson för 1 1/4 och de öfrige för 1 mls väg.

Åklagaren yrkar, att de tilltalade måtte fällas till ansvar enligt 4§ i Kgl Förordn d 29 sistlidne Januari samt kännas skyldiga ersätta besvärade vittnen jemte kostnaderna för Pantzars obducerande, hvilka utgöra 34 rdr rmt, enligt uppvisad skrifvelse d. 17 sistl Juli från Kronofogden i orten; tilläggande Åklagaren det påstående, att de tilltalade måtte kännas skyldiga att träda i häkte. Härjemte förbehåller sig Åklagaren att nästföljande dag på ingifva Beta Magnusdotters prestbetyg.

De anklagade öfverlemna målet till pröfning utan vidare anförande.

På sista rättegångsdagen af Tinget,

den 10 Januari 1862,

föredrages följande af Åklagaren till Domhafvande insända prestbetyg om tilltalade Beata Magnusdotter:

Bil T.

Beslut

Innan målet tages under hufvudsaklig pröfning, finner HRn sig böra af vederbörande provincialläkare infordra det närmare yttrande, som han efter kännedom af de tilltalades förklaringar och vitnenas utsagor må anse sig kunna afgifva, om inverkan på Pantzars lif af den svält och öfriga vanvård, som ransakningen visar att Pantzar fått lida i tilltalade Magnus Anderssons hus; och komma protokollena att för detta ändamål öfversändas af Domhafvanden till Provincialläkaren Herr Doktor C Lundgren, med anmodan att det infordrade utlåtandet inskicka, och protokollena återställa innan nästa lagtima ting då detta mål skall till vidare behandling förekomma, på andra rättegångsdagen; åliggande parterna att vid sagda rättegångstillfälle ånyo inställa sig, vid laga påföljd.

v278242.b4220

bil. S

Till Qville Wälloflige Härads Rätt

Ehuru de upplysningar blifvit meddelade, att den aflidne under vissa tillfällen begagnadt otillräckliga kläder, och mindre goda födoämnen, så har detta skett deks genom den aflidnes mindre vetande och dels genom husfolkets vårdlösa och obetänksamma betende; men icke med minvetskap och vilja.

Hvad åter beträffar att den aflidne var förfallen och mager så kan fullkomligen styrkas att han var af sådan beskaffenhet och utseende innan han kom i mitt hus. Således och när hans klena och svaga kropp hade undergått sjukdoms- och dödsplågor är ju tydligt att han vid besigtningen befanns förfallen och mager men att jag därför ej bör till ansvar stå.

Rabbalshede den 6te November 1861

Magnus Andersson

i Widingen

v278242.b4230

bil T. No 51

Att hemmadottren i Widingen Östergård af Qville Socken, Beata Magnusdotter, född den 20 December 1837, har med någorlunda Christendomskunskap tillträdde till Herrans Nattvard samt eger oklandrad frejd, intygas af

Qville Prestgård den 7 Nov 1861

J H Holmqvist

Kyrkoherde

v278243.b140

Den 5 Mars 1862

No 9

HRn påropar uppskjutna ransakningsmålet under No 51 i domboken för nästl års H. T., angående Magnus Andersson i Widingen och h h Anna Brita Eriksdotter samt dotter Beata Magnusdotter, tilltalade för vållande till rotehjonet Elias Pantzars död.-

Såsom åklagare anmäler sig vice Länsmannen O Johansson, och af de tilltalade äro Magnus Andersson samt Beata Magnusdotter personligen tillstädes, tillkännagifvande den förre, att hans hustru är af sjukdom förhindrad från personlig inställelse vid Rätten, hvarom han åberopar och ingifver ett så lydanade bevis:

"Till Qville etc /Bil Brita/

Häradsdomaren Christian Carolusson i Borgane vitsordar hustru Anna Brita Eriksdotters sjukdoms förfall.

Sedan Domhafvanden i öfverensstämmelse med HRns sist meddelade beslut, låtit till vederbörande provincialläkare öfversända de uti detta ransakningsmål förda ptotokoll för för infordrande af det närmare yttrande, har af de tilltalades förklaringar och vittnens utsagor ansåge sig kunna afgifva om inverkan på Pantzars lif af den svält och öfriga vanvård, som Pantzar utstått i tilltalade Magnus Anderssons hus, så har Provincialläkaren Herr Doktor C Lundgren under den 18 nästl Febr till Domhafvanden jemte skrifvelse öfversändt ett så lydanade utlåtande, hvilket nu föredrages

"Genom etc /Bil Läkare/

Åklagaren öfverlemnar målet till Rättens pröfning, yrkande ansvar å de tilltalade, hvilka icke hafva något att tillägga, förutom Magnus Andersson, som vill framställa bevisning därom att Pantzar varit illa behandlad innan han kom i Magnus Anderssons hem, hvarefter HRn tillägger parterna att afvakta dess beslut å sista rättegångsdagen af tinget, hvilken kommer att i vanlig ordning kungöras.

Afträda

/Utslag se No 72/

v278243.b110

/Bil Brita/ DB No 9

Till Qville Wällofliga Häradrät

Som jag undertecknad är ålagd at infina mig idag wid häradsrätten så får jag ödmjukeligen anhålla at jag ej kan komma för jag är af sjukdom hindrad så jag har hållit wid sängen omkring träne veckors tid och anhåler ödmjukast at undslippa de mig ålagda böter

Widingen den 4 Mars 1862 Anna Britta Eriksdoter

at detta är sanning intygas af oss undertecknade

Johannes Larsson Olof Pärsson Widingen

Widingen

v278243.b120

Bil Läkare No 9

Genom Qville Häradsrätts beslut den den 6 November 1861 hafva handlingarna i målet rörande åboen Magnus Andersson i Widingen, dess hustru och dotter, tilltalade för vållande till rothjonet Elias Pantzar död, blifvit till undertecknad öfversända, med anmodan att efter tagen kännedom af de tilltalades förklaringar af vittnens utsagor afgifva ett närmare yttrande om inverkan på Pantzars lif af den svält och öfrig vanvård, som ransakningen visar att han utstått i tilltalade Magnus Anderssons hus. Af ransakningshandlingarnas innehåll finner jag ännu ytterligare stöd för de åsigter, som blifvit uttalade i min obduktionsberättelse af den 23 Maj 1861, och äro i öfrigt i målet inga upplysningar vunna, som kaunna föranleda någon ändring i mitt derstädes afgifna utlåtande, hvilket härmed intygas.

Håby den 18 Februari 1862

G. Lundgren

v278243.b1210

Den 29 April 1862

No 72

Utslag /i No 9./

Beträffande först tilltalade Magnus Anderssons anhållan om uppskof för ytterligare bevisning derom, att Elias Pantzar, innan han kom uti Magnus Anderssons hau, varfit illa behandlad, så enär HRn vid sitt i beslut å sistl års S T lemnade bifall till Magnus Anderssons anhållan om rådrum för nya vittnens framställande, föreskrifvit, det ransakningens afslutande icke kommer att uppehållas, ifall de tilltalade försummade att sina vittnen framställa, samt Magnus Andersson icke visat, det han varit förhindrad att sedan framlägga all sin bevisning, finner HRn hans berörda anhållan icke kunna godkännas.

Vad härnäst rörer sjelfva saken har blifvit ådagalagt genom dels de tilltalades uppgifter, dels vittnens sammanstämmande intyg, att, i följd af aftal emellan Magnus Andersson och Qville Församlings Fattigvårdsstyrelse enligt hvilket, den förre skulle under ett år från d 1 Nov 1860 vårda, föda och kläda rothjonet Elias Pantzar emot därför betingad ersättning från fattigvårdsstyrelsen af 37 Rdr 75 öre rmt jemte rättighet att använda Pantzar till det arbetsbiträde, som han kunde lemna; - Pantzar nämnde dag inflyttat uti Magnus Anderssons hus och derstädes kvarblifvit till sin den 9 nästföljde Maj efter fyra dagars sjukdom timade död, men att Pantzar, hvilken var fänig, istället för att hos Magnus Andersson få åtnjuta de af fattigvårdsstyrelsen hon betingade förmåner, varit dels hållen med otillräckliga och otjenliga födoämnen, hufvudsakligen bestående af så kalladt tunnbröd, upplöst i vatten, spm stått på mask, dels försedd med så dålig beklädnad, att densamma emot väderlekens stränghet icke skyddat honom under anbefalda göromål utomhus; och har Provincial Läkaren Herr Medicine Doktor og Chirutgie Magistern C. Lundgren, hvilken den 21 Maj sistl år, efter anmodan af Åkl, anställt obduktion å Pantzars lik, uti afgifven berättelse förklarat: att det i högste grad utmärglade tillstånd, hvaruti Pantzars kropp befanns, i förening med de vid tarmkanalen anmärkta förhållanden, att dess lumen /tarmlumen = tarmens hålrum/ varit synbarligen förminskad och dess väggar tunna samt atrofierade /förtvinade, krympta, degenererad/, ådagalade som en omissskännelig sanning. det Pantzar under en längre tid varit vanvårdad och utsatt för svält samt till största delen endast egt dåliga, om icke fullt otjenliga födoämnen att stilla sin hunger med, men att kroppens utmärpling inte i ringaste mån kunde vara orsakade af förefunna patologiska förändringar, dels å hjernhinnorna, af hvilka den hårda befunnits temligen löst förenad med cranium samt längst sinus longitudinis fast förenad med underliggande hinnor genom större kärlförgreningar och fåtaliga, men starkt utbredda pachyriska granulationer, och de mjuka hinnorna varit å talrika fläckar, synnerligast emellan främre och mellersta loberna, tydligt förtjockade, dels i venstra lungan, om hvilken obduktions berättelsen innefattar, det nedre loben var fastvuxen vid omgifvande delar genom temligen fasta bindväfsadherenser af till större delen äldre ursprung; lungans pleura till färgen matt rödbrun, i allmänhet förtjockad; nämnde lob sväld, tung, till consistensen skör och lös, till färgen rödbrun, utan knastrande ljud vid snitt med knifven, dess parenchym sönderflytande vid hårdare tryck till en tjock rödbrun smörja och alla utur berörda lob utskurna bitar ögonblickligen sjunkande i vatten; äfvensom än de uppgifna förändringarna vid venstra lungans nedre lob antydde en derstädes kort före döden inträdd inflammationsprocess (pleura pneumonia lobaris sinistra secundi stadii), hvilken i sista hand kunde antagas såsom orsaken till Pantzars död; dock att anmärkningsvärdt vore, det sjukdomen, relativt så ringa utvecklad, kunnat på så kort tid medföra dödlig utgång, utan

ansåge Provincial Läkare orsaken dertill ligga uti den aflidnes före insjuknandet preexisterande, i hög grad aftärda och uttömda kroppskrafter; på grund hvaraf Prov. Läkaren uti en med edsförpligtelse undertecknad embetsutlåtande den 23 Maj 1861, förklarar, att den lunginflammation, hvaruti Pantzar aflidit, sannolikt och att sjukdomens dödliga utgång påtagligen varit en följd af svält, misshandling och vanvård, hvilket yttrande Prov. Läkaren i ny attest af den 18 nästl Feb vidhållit, efter att hafva haft tillfälle taga kännedom af de tilltalades an jemte vittnenas utsagor under ransakningen.

Detta med hvad mera, ransakningen gifver vid handen, har Hrn tagit under öfvervägande och anser deraf ådagalagt, att den dödliga utgången af synnerligt graf vårdslöshet och försummelse i den omvårdnad, som Pantzar egt att åtnjuta uti Magnus Anderssons hus; på grund hvaraf och då för behandlingen af Pantzar någon annan icke kan ställas till ansvar, än husfadren, hvilken åtagit sig förbindelserna emot honom, HRn med frikännande af Magnus Anderssons hustru, Anna Brita Eriksdotter och dotter Beata Magnusdotter från det emot dem väckta åtal, pröfvar, i förmågo af 9§ i Kongl Förordningen den 29 Januari 1861, angående mord, dråp och annan misshandel, rättvist döma Magnus Andersson än för synnerligen groft vållande till Pantzars död undergå fängelse i två år, hvar förutom Magnus Andersson kännas skyldig ersätta obduktionen å Pantzars lik med 34 Rdr, samt godtgöra nedannämnda uti målet åberopade vittnen, neml Inger Helena Jonsdotter med 5 rdr, Johannes Andersson och h h Anna Lisa Wallgren tillsammans med sju rdr, Johannes Kjellstorp med 2 rdr, hvar och en af Johanna Olsdotter, Carolina Tollesdotter och Olena Andersdotter och Beata Gunnarsdotter, med 1 rdr 50 öre, Andreas Eriksson med 2 rdr 50 öre, hvardera af Johannes Olsson och Johannes Fredriksson med 2 rdr, allt rmt, jemte lösen för transumt af detta beslut till vittne, som derutaf kan komma i behof för vittnesersättnings utfående.

Dock varda, enligt 25 Cap 5§ RB, HRns hållna ransakning och nu meddelade utslag underställda Kungl Majts och Rikets Götha Hof Rätts skärskådande och pröfning; utan hinder hvaraf den, som i utslaget söka ändring, har att sist före kl 12 å trettonde dagen härefter, denna dag oräknad, eller, i anseende till mellankommande helgdag, Fredagen d 30 nästkommande Maj till nyssnämnde Kongl HofRätt ingifva besvär, hvilke skola, derest den klagande icke sjueft denna underskrifver, var undertecknade af författaren hvilkens syssla eller vistelseort jemväl utsättes, samt åtföljda af klagandens lagliga utfärdade fullmakt för inlemnandet, ifall enskildt ombud dertill begagnas och ländes till efterrättelse för Magnus Andersson, hvilken, såsom dömd till urbota bestaffning, är skyldig att genast träda uti häkte och underafbidan på Kongl Hof Rätts föreskrift kommer att förvaras uti länsfängelset, att, om han vill klaga, har han att besvärerna, till hvilkas författande K Bde i Länet, efter anmälan, lemnar honom biträde, inom förenämnda tid till nästbemälda myndighet ingifva.

Försummar den klagande något af hvad nu är föreskrifvet, har han förlorat rätt till talan emot HRns utslag.-

Efter afkunnandeet häraf nedföres Magnus Andersson uti Häradshäktet.

Vederbörande afträdo